

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plvtarchi Chaeronensis Moralia, Qvae Vsrvpantvr

Svnt Avtem Omnis elegantis doctrinæ Penvs : Id est, varij libri: morales, historici, physici, mathematici, denique ad politiorem litteraturam pertinentes & humanitatem : omnes de Graeca in Latinam linguam transscripti summo labore, cura, ac fide

Plvtarchi Chaeronensis Ethicorum Sive Moralium

Plutarchus

Impressum Francofor. ad Mœn., M.D.LXXXII

Compendium commentarii, quo ostenditur Stoicos quàm poetas
absurdiora dicere

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-351

bem voce detorta Præneste appellant. Sic commemorat Aristocles libro rerum Italicarum tertio.

**COMPENDIVM COMMENTARII, QVO
ostenditur Stoicos quām poetas absur-
diora dicere.**

REPREHENSUS fuit Pindarus, quod Cæneum parū probabiliter fixisset ferro inviolabilem, & corpore quod lædi non posset, terram subiisse nullo accepto vulnere, cùm Recto pede scidisset solum.

At Stoicorum iste Lapitha ex adamantina vacuitatis omnium perpessionum conflatus materia, non vulnerum duntaxat, morborum, dolorumque singitur expers, sed & metu & molestia carere, insuperabilis manere, nullis cedere viribus: tum quidem, quando vulneratur, dolores patiuntur, torqueruntur, atque adeo etiam in patriæ excidio, aliisque id genus summis calamitatibus. Ac Pindari quidem Cæneus duntaxat ictus nullo cum vulnere excipit. Stoicorum sapiens inclusus non prohibetur, præcipitatus non patitur vim, in tormentis non cruciatur, si vratur non læditur, diectus in palæstra tamen inuisitus manet, munitionibus circumuentus non obsidetur, si vendatur ab hostibus capi nequit. adeoq; similis est earum nauium, quibus cum inscribatur prosper cursus, prouidentia seruans, commodum ministerium, ea interim tempestatis iactatur, colliduntur, euertuntur. Euripideus Iolaus ex imbecilli & decrepito voti cuiusdam vi subito iuuenis & ad pugnam validus redigitur. At Stoicorum sapiens heri erat infensiſſimus ac pessimus, hodie subito mutatus est in virum bonum: atque ex rugoso, pallido, &c (vt ait Aeschylus)

Languente lumbos, conuulso doloribus

*Silcerno misello--- decorus, dei similis, forma
eximia. Sanè Vlyss Minerua rugas, caluiciem & foeditatem
admit, vt pulcer videatur. Istorum sapiens non relinquente corpus senio, sed grauius etiam urgente, molestiamque alia molestia cumulante, curuu (si ita res tulerit) edentulus. vno oculo captus dum manet, neque turpis tamen est, neque foedo adspectu. Amor enim Stoicus, instar scarabeorum,*

*Heracli-
dis.*

*Odyſſ. 9.
euatio, &
alibi.*

rum, (qui perhibentur vnguento suauiter fragrante omisso, malè olentia sectari) cum turpissimis & fœdissimis versans, hos auersari, ybi sapientia eos formosos reddidit, docet. de Stoicorum sententia is qui manè fuit deterrimus, sub vesperam optimus est: & qui somno se dedit stolidus, ineptus, iniustus, luxuriosus, immō seruus, pauper, inops: ea ipse die surgit, rex diues, beatusque factus, prætereaque temperans, iustus, constans, opinionum ut quisquam maximè vacuuus. nō ille barba aut pubertate nata in adolescentie & tenero corpore: sed in imbecilla teneraque anima, adde effeminata & inconstante, adeptus mentem perfectam, extremè probam prudentiam, affectionē diuinæ æqualem, scientiam ab omni opinione purgatam, habitumque qui labefactari nullo queat modo non quod pristinæ aliquid dececerit prauitati, sed repente heros (ut sic dicam) aliquis, genius, aut deus è bestia factus pessima. Licet enim sumenti è Stoicorum schola virtutem dicere,

Optato quod sis, assequeris omnia.

virtus iis diuitias confert, regnum parat, fortunam conciliat, felices facit, nullius rei indigentes, totos ex se aptos, etiam si ne denarius quidem sit in patrimonio. Etenim poeticae fabula rationi quod est consentaneum perpetuò retinentes, nusquam Herculem inducunt immunem necessitatem, sed ei ac familiaribus quasi è fonte quodam semper æ liquid earum affundunt. At qui Stoicorum natus est Amaltheam, is diues factus est, tametsi alimenta ab aliis mendicet: rex est, vtur interim mercede conductus syllogismos soluat: omnia solus habet, quanquam & conductis precio habitet in ædibus, & farinam emat sæpe sumta musto tuò pecunia, aut ab inopibus mendicando exigat. Mendicat quidem Ithacensiū rex, vt quis sit latere possit, ideoq; se ipsum facit quām maximè

Mendico similem misero.--- At Stoica qui est à secta, alta contentaque voce proclamans, Ego solus sum rex, ego solus sum diues, sæpe numero conspicitur apud apud alienas sores, dicens

*Dapalliam Hipponacti, nam rigeo gelu,
Tremorq; membra quassat.---*

DE VNIVS IN REPUBLICA DOMINA-
tione, populari statu, & paucorum imperio.

V A M heri vobiscum habui disputationem, ad
vos disceptatum adducturus, visus sum mihi,
non per somnum, sed re ipsa ciuilem virtutem
dicere:

*Nunc tanta fundamenta sacris
Aurea sunt e quidem camenis.*

Hortatus & diuidens ad rem publ. explicandam proponi. si 10
* Attico quidē doctrinā exhortationi superstrūctes. debetur
* autē recepto exhortatio ad capessendā rem. ex qua sumtis
* praeceptis, quantū humana fert, cōditio ytilis in publicum
* sit, tutō simul & cū honore merito suas res recte cōponens.
Quod aut̄ ad sequētia maximē cōducit, & ab his p̄det, quæ 15
iam dicta sunt, id consideremus. nimur quæ reipubl. for-
ma sit optima. Sicut enim homo plures vitæ degendæ ra-
tiones habet propositas, ita & de formis reipublicæ, quæ
sunt quasi vita ciuitatis, deligere oportet optimam. hanc
verò ciuilis homo aut ex omnibus formis deliget, aut si nō 20
possit eam, si millimam saltem eius p̄feret reliquis.

Ciuilis ratio (sic enim politeiam licet exprimere) dici-
tur communicatio iuris quod in aliqua est republika. quo-
modo dicuntur Megarenses Alexandro ius ciuitatis de-
creuisse: cumque is studium ipsorum pro ridiculo habe- 25
ret, respondisse ipsos, Nemini se hunc honorem vñquam
nisi olim Herculi, nunc Alexandro habuisse. itaque Alexan-
drum admiratū raritatem, quæ honorem secum traheret,
boni æquiq; id decretum consuluisse. Vita quoque homi-
nis ciuilis, & qui rem administrat publicam, politeia dici- 30
tur. vt cum Periclis aut Biantis in gerenda republika occu-
pationem (politeiam) laudamus: Hyperboli & Cleonis vi-
tuperamus. Sunt qui vnicam illustrem & reipublicæ cauſa
suscep tam actionem, quæ scopum attigerit, politeiam ap-
pellant: vt pecunia elargitionem in ciues, belli in pacem 35
mutationem, decreti alicuius promulgationem quomodo
certos homines dicimus, gessisse rem publicā, id est tracta-
uisse politeiam, si quid eorum cōficerint, quæ optimo pu-
blico prouunt. Deniq; politeia appellatur ordo & constitu-
tio ciuitatis, ad quam diriguntur aetiones. quo modo tres
poli-

politiae, id est formæ reipublicæ dicuntur: Monarchia, quæ
 vius est dominatio: Oligarchia, quæ paucorum: Demo-
 cratia, quæ penes populum summam gubernationis ponit.
 Has etiam Herodotus libro tertio inter se comparauit, vi-
 denturque esse præcipua. reliquæ enim intentione aut re-
 missione harum ortæ, vitia potius sunt & corruptelæ quam
 formæ reipublicæ. quomodo in musico concentu modis
 seu tonis principibus nimium aut non satis contentis error
 incidit. Has principes formas potentissimæ gentes dele-
 runt. Persæ regnum cum mera potestate, nulli obnoxia iu-
 dicio. Spartani paucorum optimatum liberam dominatio-
 nem. Athenies legibus suis contentam puram populi
 administrationem. Hæ formæ vbi vitiantur, depravatus
 sit & confusus reipublicæ status: quales sunt tyraunis, pau-
 corum potentia, plebis licentia. existunt enim quando re-
 gnum libidinem ingenerat nullis subiectam iudicijs, aut
 cùm paucorum potentia contemptum aliorum fastumq;
 secum trahit, vel populi dominatione ordo magistratusq;
 abolentur, aut æqualitatem iuris immodica licentia con-
 sequitur. omnia isthæ rationi sunt aduersa. Ergo quemad-
 modum vir musicæ peritus quovis instrumento oblato vt
 artificiosè, idque tractare affabre nouit, vt pro sua condi-
 tione vocem concinnam reddat: nihilominus tamen Pla-
 tonis consilio parens, omissis pectidibus, sambucis, psalte-
 rijs, barbitis, triquetris, alijs instrumentis quæ varias edunt
 voces, lyram & cytharam ijs præfert. sic ciuilis vir probè ad-
 ministrabit oligarchiam Laconicam. qualis à Lycurgo in-
 stituta fuit, æquales dignitate & potentia viros placide ad
 societatem gerendæ reipublicæ inuitans: probè etiam se
 accommodabit democratiæ, tanquam varijs nervis & so-
 nis instruto instrumento, aliquando remittens, interdum
 intendens, tempestiuèque fræna laxans, & rursum contra-
 hens, vbi multitudini resistendi locus datur. Quod si ei de-
 tur optio formam reipublicæ tanquam musicum instru- *Monar-*
mentum suo arbitratu capessendi, nullam profectò delega- chia a opti-
rit aliam quam Monarchiam, Platonis fidem securus. Ea ma forma
 enim sola potest perfectum istum & orthium sive rectum *republ.*
 virtutis tonum & contentionem sustinere, & utilitatem ne-
 quis necessitatibus, neque gratiaæ causa inflectere. Reliquæ id
 habent, quod ferè is qui imperat, sub imperio & potestate

est, & qui gerit eas, ipse geritur ferturque, quod non habet
vim solidam & stabilem qualis est in monarchia. sed s^ep^e
cogitur Aeschyleum illud exclamare, quo usus est Demet-
rius Poliorcetes amissio imperio:

Tu me creasti, tu fers exitum mihi.

BRVTA ANIMALIA RATIONE VTI.

Colloquuntur Vlysses, Circe, Gryllus.

VLYSSES. Hac quidem, o Circe, percepisse me 10
atque memoria tenere arbitror. Sed liber ex te
querere, an inter hos, quos de hominibus lu-
pos & leones redigisti, aliquos habeas Gracos.
CIRCE. Ac quidem multos, suauissime Vlysses. Sed quor-
sum isthuc interrogas? V.L. Quia magnam me mihi apud 15
Gracos paraturum mehercle opinor gloriam, si hosce rur-
sum tuo beneficio vita humanæ restituam, neque patiar ut
ob meam incuriam ita miserè fœdeq^{ue} vitam tolerantes, in
bestiarum forma contra naturam consenescant. CIRCE.
Hic homo non sibi modo & socijs, sed etiam nihil ad se 20
pertinentibus præstulticia vult suam ambitionem esse ca-
lamitosam. V.L. Hoc tu iam alterum poculum monstroſæ
orationis misces, omnino me in bestiam mutatura, si tibi
hoc adsentiar, calamitatis loco habendum si quis è bestia
sit homo. CIR. Quasi verò non peius iam ante tibi consu-
lueris, qui immortali & senectutis immuni vita, quam apud 25
me licebat degere, dimissa, ad mulierem mortalem, adde et-
iam vetulam; per infinita quæ te manent mala contendis?
Seilicet ut celebrior ac nobilior quād adhuc es factus, ina-
ne bonum & imaginem veritatis loco consequare. VLYS. 30
Sint isthac ita vti dicis, ne de eadem res p^{re}sipius altercemur.
Istos tamen tu mihi viros restitue & largire. CIR. Non per
Proserpinam, non hoc ita simpliciter fiet, sunt enim non
vulgares. Sed prius ex ijs quære, an fieri hoc velint, quod si
negent, differendo ijs tu, homo præclare, persuade. Si vero 35
nō persuadeas, sed disputando ab ijs vincare, satis tibi sit de
tuis amicorumq^{ue} rebus malè statuisse. V.L. Cur me, beata,
rides? quomodo enim cū ijs colloquar, quomodo respon-
deant, dum asini, sues, ac leones sunt? C. Bono es animo,
hominū ambitiosissime. ego tibi eos præbebo & intelligen-
tes &